

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

Työeläkelaitoksille

TULEVAN AJAN MÄÄRÄYTYMINEN JA YHTEENSOVITUS 1.1.1996 ALKAEN SEKÄ LESKENELÄKEOIKEUDEN MUUTOS

Työeläkelakeja muutetaan 1.1.1996 alkaen työmarkkinajärjestöjen 18.5.1995 tekemän sopimuksen pohjalta. Tässä yleiskirjeessä käsitellään tulevan ajan karttumiin ja tulevan ajan edellytykseen tulevia muutoksia vuoden 1996 alusta sekä yhteensovituksen ja leskeneläkeoikeuden muutosta. Uudistuksen vuoksi korjataan ja täydennetään myöhemmin yhteensovitusyleiskirjekansiota A 29/93.

Muista samassa yhteydessä tehdyistä eläkkeiden laskentaan liittyvistä muutoksista, jotka koskevat lyhyiden työsuhteiden ketjutusta, indeksitarkistusta ja TEL-eläkepalkan laskentaa, annetaan soveltamisohjeet eri yleiskirjeissä (A 42/95, A 44/95 ja A 45/95). TaEL:n muutoksista annetaan soveltamisohjeet vuoden 1996 alussa.

Hallituksen esitykset lainmuutoksiksi (HE 118/1995 vp ja HE 119/1995 vp) on lähetetty eläkelaitoksille yleiskirjeillä A 27/95 ja A 28/95 ja 18.12.1995 vahvistetut lait yleiskirjeellä A 43/95.

Ohjeet on käsitelty Eläketurvakeskuksessa toimivassa tulkintaryhmässä, jossa ovat jäseninä myös eläkelaitosten edustajat.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Martti Hännikäinen

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

TULEVAN AJAN MÄÄRÄYTYMINEN JA YHTEENSOVITUS 1.1.1996 ALKAEN SEKÄ LESKENELÄKEOIKEUDEN MUUTOS

1 JOHDANTO	1
1.1 Lainmuutosten pääasiallinen sisältö	1
1.2 Leskeneläkeoikeuden muutos	2
2 TULEVAN AJAN EDELLYTYS JA KARTTUMINEN	2
2.1 Uusi tulevan ajan edellytys	2
2.2 Uudet tulevan ajan karttumat	3
2.3 Voimaantulo	4
2.3.1 Päivärahaoikeus 1.1.1996	5
2.4 Esimerkkejä tulevan ajan laskemisesta	6
3 YHTEENSOVITUS	8
3.1 Yleistä	8
3.2 Yhteensovitusrajan määrittäminen ennen 1.1.1996	9
3.3 Yhteensovitusraja 1.1.1996 alkaen	10
3.4 Yhteensovituksen ajankohta	11
3.5 Uusi yhteensovitus	11
3.6 Voimaantulo	13
3.6.1 Ensimmäinen yhteensovitus	13
3.6.2 Uusi yhteensovitus	14

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

TULEVAN AJAN MÄÄRÄYTYMINEN JA YHTEENSOVITUS 1.1.1996 ALKAEN SEKÄ LESKENELÄKEOIKEUDEN MUUTOS

1

JOHDANTO

Vuoden 1996 alusta tulevat voimaan työeläkkeitä koskevat lainmuutokset, jotka perustuvat työmarkkinajärjestöjen 18.5.1995 tekemään sopimukseen. Eläkkeiden laskentaa koskevia muutoksia tehdään eläkepalikan määrittelyyn, eläkkeiden indeksitarkistukseen ja lyhyiden työsuhteiden ketjutukseen sekä TaEL:n mukaisen eläkkeen laskentaan. Näistä muutoksista annetaan soveltamisohjeet omissa yleiskirjeissään.

Tässä yleiskirjeessä selostetaan ne muutokset, jotka koskevat leskeneläkeoikeuden muutosta, uutta tulevan ajan oikeuden edellytystä ja eläkkeen karttumista tulevalta ajalta sekä yhteensovitusta. Hallituksen esitykset (HE 118 ja 119/1995 vp) on lähetetty tiedoksi työeläkelaitoksille Eläketurvakeskuksen yleiskirjeillä A 27/95 ja A 28/95 ja vahvistetut lait yleiskirjeellä A 43/95. Eläketurvakeskuksen yhteensovituskansiota A 29/93 täydennetään ja korjataan lainmuutoksen edellyttämillä ohjeilla myöhemmin.

Muutokset koskevat kaikkia yksityisen puolen työeläkeläkeja. Muutokset on tehty myös julkisen puolen työeläkkeille.

1.1

Lainmuutosten pääasiallinen sisältö

Tuleva aika

Eläkkeen karttuminen tulevalta ajalta muuttuu niin, että ikävälillä 50 - 60 tulevan ajan karttuma on entisen 1,5 prosentin sijaan 1,2 prosenttia vuodessa ja ikävälillä 60 - 65 0,8 prosenttia vuodessa. Tulevan ajan oikeuden edellytys muuttuu lisäksi niin, että työntekijän on oltava työssä vähintään vuosi eläketapahtumavuoden ja sitä edeltäneen 10 kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan edellytyksen ja karttumien muutos koskee kaikkia niitä eläkkeitä, jotka määräytyvät työkyvyttömyyseläkkeen tavoin. Uutta tulevan ajan edellytystä ja karttumia sovelletaan niihin eläketapahtumiin, jotka sattuvat 1.1.1996 tai sen jälkeen.

Yhteensovitus

Kansaneläkevähennys poistuu yhteensovituksesta. Yhteensovitusraja on muutoksen jälkeen 60 prosenttia korkeimmasta vähintään vuoden jatkuneen työsuhteen palkasta niissä eläkkeissä, jotka alkavat 1.1.1996 tai sen jälkeen.

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

1.2

Leskeneläkeoikeuden muutos

Työeläkelakiuudistusten eduskuntakäsittelyssä muutettiin leskeneläkkeen saamisen edellytyksiä. Ennen 1.7.1950 syntyneiden naisleskien oikeus leskeneläkkeeseen ennen 1.7.1990 voimassa olleiden sääntöjen mukaan on ulotettava koskemaan myös miesleskiä. Näin ollen myös ennen 1.7.1950 syntynyt lapseton miesleski, jos hän oli edunjättäjän kanssa naimisissa 1.7.1990, on oikeutettu leskeneläkkeeseen jo ennen 50 vuoden iän täyttämistään.

Tämä säännös tulee voimaan 1.1.1996. Muutos koskee niitä leskeneläkkeitä, joissa kuolemantapaus sattuu 1.1.1996 tai jälkeen.

2

TULEVAN AJAN EDELLYTYS JA KARTTUMINEN

2.1

Uusi tulevan ajan edellytys

Uudesta tulevan ajan edellytyksestä on säädetty TEL:n 6 a §:n 1 momentissa.

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika). Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi sellainen kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua markkamäärän suuruiset.

Työntekijällä, jolla eläketapahtuma sattuu vuoden 1995 jälkeen, tulevan ajan oikeus edellyttää peruseläkkeeseen oikeuttavaa työsuhdeaikaa vähintään 12 kuukautta työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä edeltäneiden viimeisten 10 kalenterivuoden aikana. Työsuhdeaikaan luetaan eläkkeeseen oikeuttavat täydet kuukaudet. Jäännöspäiviä ei näin ollen oteta huomioon. Tämän 12 kuukauden työsuhdeajan ei kuitenkaan

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

tarvitse olla yhdenjaksoinen. Lisäksi tähän 12 kuukauteen otetaan mukaan myös työsuhdeaika ennen 23 vuoden iän täyttämistä.

Tulevan ajan saamiseksi vaadittava 12 kuukauden työssäolo on oltava kokonaan Suomessa vakuutettua tai muutoin Suomessa järjestetyn työeläketurvan piiriin kuuluvaa työtä (julkinen sektori). Työskentely lähe-
tettynä työntekijänä luetaan näin ollen tulevaan aikaan oikeuttavaksi. Ulkomaisia vakuutuskausia EU-maissa tai muualla ei lueta mukaan tähän 12 kuukauden aikaan. Jos työntekijä muuttaa työhön toiseen EU-maahan, katkeaa hänen oikeutensa saada Suomesta tulevaa aikaa viimeistään 10 vuoden kuluttua Suomen työsuhteen päättymisestä.

LEL:n mukaiset ansiokuukaudet otetaan huomioon, jos ansiot koko kyseisenä vuonna ylittävät LEL:n alemman rajamäärän 200 markkaa (ind. 100). Vastaavasti otetaan huomioon myös TaEL:n mukaiset ansiokuukaudet, jos TaEL-ansioita on vähintään 540 markkaa (ind. 142) koko kalenterivuodelta.

Rinnakkain jatkuneista työsuhteista työsuhdeaika otetaan huomioon vain yhteen kertaan niiltä täysiltä kuukausilta, joina työsuhteet ovat jatkuneet samanaikaisesti.

Uusi tulevan ajan edellytys koskee myös LEL:ä (LEL:n 5 §), MEL:ä (MEL:n 12 a §) sekä viittaussäännöksiin YEL:ä, MYEL:ä, TaEL:a ja luopumistukien perusmääriä.

2.2

Uudet tulevan ajan karttumet

Eläkkeen karttumisesta on säädetty TEL:n 5 §:ssä.

Eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta;
2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta; ja
2) 1/12 prosenttia siltä osin kuin palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1/10 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Uusia tulevan ajan karttuvia sovelletaan kaikkiin eläkkeisiin, joissa on mukana tuleva aika, myös osatyökyvyttömyys- ja perhe-eläkkeisiin.

Uudet tulevan ajan karttumat koskevat kaikkia yksityisen puolen työeläkelakeja. Myös julkisella puolella työeläkelakeihin on tehty tulevan ajan karttuvia koskevia muutoksia.

1,2 % karttuma

Tulevan ajan karttumisprosenttia muutetaan niissä eläkkeissä, joissa eläketapahtuma sattuu vuoden 1995 jälkeen. Eläkettä karttuu tulevalta ajalta 1,5 prosentin mukaan 50 ikävuoden täyttämispäivään asti. Siltä tulevan ajan osalta, joka sijoittuu 50 ikävuoden täyttämisen jälkeisestä päivästä 60 vuoden iän täyttämispäivään, eläkettä karttuu 1,2 prosenttia vuodessa.

0,8 % karttuma

Siltä ajalta, kun tuleva aika sijoittuu 60 vuoden iän täyttämistä seuraavasta päivästä 65 vuoden iän täyttämispäivään, eläkettä karttuu 0,8 prosenttia vuodessa.

Eläkejakso

Siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut uuden tulevan ajan karttumasäännöksen mukaista täysitehoista eläkettä ja joka myöhemmin eläkettä uudelleen laskettaessa luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi, karttuu eläke samalla tavoin kuin tulevalta ajalta: 50-vuotispäivään asti 1,5 prosentin mukaan ja sen jälkeen 50-60 ikävälillä 1,2 ja 60-65 ikävälillä 0,8 prosenttia.

Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeen ajalta eläkeajan karttumasäännös ei muutu, joten osa-aikaeläkejaksosta eläke karttuu edelleen 1,5 prosentin mukaan ansioiden alenemasta.

Jäännöspäivät

Eri karttumajaksoista yli jääneet ns. jäännöspäivät siirtyvät eri tulevan ajan karttumajaksoissa entiseen tapaan aina seuraavaan karttumajaksoon (ks. yleiskirje A 42/93 s.4).

2.3

Voimaantulo

Uutta tulevan ajan edellytystä sekä tulevan ajan karttuvia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1.1.1996 tai sen jälkeen. Säännökset koskevat työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeitä.

YVE ennakkopäätökset

Jos työntekijä lopettaa työntekonsa vuoden 1995 puolella ja jää yksilölliselle varhaiseläkkeelle 1.1.1996 alkaen, säilyttää työntekijä vanhan lain

Lakiosasto

Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

mukaisen paremman tulevan ajan karttuman. Yksilöllisen varhaiseläkkeen eläketapahtuma on vuoden 1995 puolella, jos kaikki yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisedellytykset täyttyvät viimeistään 31.12.1995.

Eläkejakso

Tulevan ajan 1,5 prosentin karttuma säilyy eläkeajalta 1.1.1996 jälkeen sellaisella työntekijällä, jonka täysitehoinen eläke on myönnetty ennen vuotta 1996 sattuneen eläketapahtuman perusteella. Tulevan ajan

Entiset perusteet

1,5 prosentin karttuma säilyy myös silloin, kun vanhoilla säännöillä laskettu eläke tulee myönnettäväksi entisin perustein lainmuutoksen jälkeen.

2.3.1

Päivärahaoikeus 1.1.1996

Ennen vuotta 1943 syntyneen työntekijän **tulevan ajan karttuma** säilyy 1,5 prosentin suuruisena, jos hänellä 1.1.1996 on ollut oikeus työttömyysturvalain (TTL) mukaiseen päivärahaan (tai soviteltuun päivärahaan) tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen. Voimaantulosäännöksen mukaan työntekijällä katsotaan olevan oikeus työttömyyspäivärahaan myös TTL:n 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana, joka nykyisin on viisi työpäivää. Arvioitaessa henkilön oikeutta työttömyyspäivärahaan noudatetaan aikaisemmin annettuja soveltamisohjeita (ks. yleiskirje A 4/94 s.7 ja A 43/93).

Tulevan ajan 1,5 prosentin karttuma säilyy myös ennen 1943 syntyneellä yrittäjällä, jos hänellä 1.1.1996 on oikeus työttömyyspäivärahaan.

Uusi tulevan ajan edellytys, 12 kuukauden työssäoloaika työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja 10 sitä edeltäneen vuoden aikana, tulee sen sijaan voimaan heti myös ennen vuotta 1943 syntyneille.

Tulevan ajan 1,5 prosentin karttuma säilyy ennen 1943 syntyneillä esimerkiksi niissä tapauksissa, kun henkilö 1.1.1996

- saa työttömyyspäivärahaa (ansioon suhteutettua, soviteltua tai peruspäivärahaa)

- on viiden päivän omavastuuajalla

- saa nollapäivärahaa esimerkiksi jonkin sosiaalietuuden, sivutoimen tai osa-aikatyön palkan vuoksi

- saa työttömyyspäivärahaa sairauspäivärahan 9 päivän omavastuun vuoksi

- on työtön niin, että työsuhde päättyy 31.12.1995 ja hän on työttömänä työnhakijana heti seuraavana arkipäivänä 2.1.1996 työvoimatoimistossa.

Tulevan ajan 1,5 prosentin karttuma ei säily ennen 1943 syntyneillä mm. niissä tapauksissa, kun henkilö 1.1.1996

Lakiosasto

Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

- on päivärahattomalla kaudella, joka johtuu esimerkiksi siitä, että on itse ilman pätevää syytä irtisanoutunut työstä (kolme, kuusi tai kahdeksan viikkoa TTL:n 7 - 9 §:n mukaisesti)
- saa työmarkkinatukea
- saa sairauspäivärahaa
- saa irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta tai muuta etuutta, jonka työttömyyspäivärahan maksaja on jaksottanut palkanmaksukausien mukaan (ns. kultainen kädenpuristus).

Työntekijä säilyttää näin 1,5 prosentin karttuman tulevalta ajalta, myönnettiinpä hänelle myöhemmin mikä eläke tahansa. Työntekijä voi myös palata uudelleen työhön menettämättä oikeuttaan 1,5 prosentin karttumaan (ks. kuitenkin seuraava kohta).

Alkuvaiheessa eläkelaitos selvittää työttömyyspäivärahaoikeuden, mutta myöhemmin se on hakijan itsensä selvittävä.

Poikkeus

Tulevan ajan 1,5 prosentin karttumaa ei kuitenkaan sovelleta enää sellaiseen ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään, joka lomautetaan 31.10.1995 jälkeen ja joka kuitenkin tulee takaisin saman työnantajan palvelukseen 29.2.1996 mennessä. Sama koskee myös sellaista osittaisen lomautuksen vuoksi osa-aikatyötä tekevää, soviteltua päivärahaa saavaa työntekijää, joka aloittaa osa-aikatyön 31.10.1995 jälkeen ja aloittaa uudestaan kokoaikatyön samalla työnantajalla 29.2.1996 mennessä.

Työntekijän katsotaan palaavan saman työnantajan palvelukseen, jos hän on oikeutettu työsuhteen katkeamatta tulemaan takaisin työhön.

Jos työntekijä on lomautettu ennen 31.10.1995, säilyttää hän 1,5 prosentin mukaisen karttuman tulevalta ajalta, vaikka palaa takaisin työhön vuodenvaihteen jälkeen saman työnantajan palvelukseen. Samoin, jos 31.10.1995 jälkeen lomautettu palaa takaisin työhön saman työnantajan palvelukseen 29.2.1996 jälkeen, säilyttää hän paremman karttuman. Sama koskee sovitellun päivärahan saajaa.

2.4

Esimerkkejä tulevan ajan laskemisesta

Esimerkki 2.1

Työntekijä on syntynyt 5.5.1950. Hänen työsuhteensa on alkanut 1.8.1976 ja työsuhteen eläkepaikka on 12 500 mk/kk. Hänen työkyvyttömyytensä alkaa 1.3.1996. Työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määräytyy seuraavasti:

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

a) Työsuhdeaika 1.8.1976 - 29.2.1996 235 kk

$$\frac{235}{800} \times 12\,500 = 3\,671,88 \text{ mk/kk}$$

b) Tuleva aika 50 ikävuoteen asti 1.3.1996 - 5.5.2000 50 kk+5 pv

$$\frac{50}{800} \times 12\,500 = 781,25 \text{ mk/kk}$$

c) Tuleva aika 50-60 ikävälillä 6.5.2000 - 5.5.2010 120 kk

$$\frac{120}{1000} \times 12\,500 = 1\,500 \text{ mk/kk}$$

d) Tuleva aika 60-65 ikävälillä 6.5.2010 - 5.5.2015 60 kk

$$\frac{60}{1500} \times 12\,500 = 500 \text{ mk/kk}$$

Jäännöspäiviä on yhteensä vain 5, joten niillä ei ole vaikutusta eläkkeen määrään. Työkyvyttömyyseläke on yhteensä 6 453,13 mk/kk.

Esimerkki 2.2

Työntekijä on syntynyt 21.2.1942. Hänen työsuhteensa on alkanut 8.7.1972 ja työsuhteen eläkepalkka on 9 300 mk/kk. Hänen työkyvyttömyytensä alkaa 1.1.1996. Työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määräytyy seuraavasti:

a) Työsuhdeaika 8.7.1972 - 31.12.1995 281 kk + 23pv

$$\frac{281}{800} \times 9\,300 = 3\,266,63 \text{ mk/kk}$$

Tämän jakson 23 jäännöspäivää siirtyy seuraavaan jaksoon.

b) Tuleva aika 1.1.1996 - 21.2.2002 74 kk + 14 pv

$$\frac{74}{1000} \times 9\,300 = 688,20 \text{ mk/kk}$$

Edellisen jakson jäännöspäivien kanssa kuukausia tulee yksi lisää eli 74. Tästä jaksosta siirtyy 14 päivää seuraavaan jaksoon, mutta koska kuukaudet menevät jatkossa tasan, niillä ei ole vaikutusta eläkkeen määrään.

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

c) Tuleva aika 60-65 ikävälillä 22.2.2002 - 21.2.2007 60 kk

$$\frac{60}{1500} \times 9\,300 = 372 \text{ mk/kk}$$

Työkyvyttömyyseläke on yhteensä 4 326,83 mk/kk.

Esimerkki 2.3

Työntekijä on syntynyt 10.10.1935, hänen eläkepalkkansa on 13 200 mk/kk ja hänen viimeisin työsuhteensa on alkanut 5.9.1975. Edellisistä työsuhteista vapaakirjoja on karttunut 2 500 mk/kk. Työntekijä kuolee 60-vuotiaana 15.4.1996.

a) Työsuhdeaika 5.9.1975 - 31.12.1994 231 kk + 26 pv

$$\frac{231}{800} \times 13\,200 = 3\,811,50 \text{ mk/kk}$$

Tämän jakson 26 jäännöspäivää siirtyy seuraavaan jaksoon.

b) Korotettu karttuma-aika 1.1.1995 - 14.4.1996 16 kk + 10 pv

$$\frac{16}{480} \times 13\,200 = 440 \text{ mk/kk}$$

Edellisen jakson jäännöspäivien kanssa kuukausia tulee yksi lisää eli 16. Tästä jaksosta siirtyy 10 jäännöspäivää edelleen seuraavaan jaksoon.

c) Tuleva aika 15.4.1996 - 10.10.2000 54 kk

$$\frac{54}{1500} \times 9\,300 = 334,80 \text{ mk/kk}$$

Edellisen jakson jäännöspäivien kanssa kuukausia tulee yksi lisää eli 54.

Perhe-eläkkeen perusteena oleva edunjättäjän eläke on yhteensä 4 586,30 + 2 500 = 7 086,30 mk/kk.

3 YHTEENSOVITUS

3.1 Yleistä

Kansaneläkkeestä tulee 1.1.1996 kokonaisuudessaan eläketulovähenteinen. Vuoden 1996 aikana kansaneläkkeeseen kuuluu vielä lisäosa ja pohjaosa, mutta vuonna 1996 alkavissa eläkkeissä pohjaosa on lisäosan tavoin eläkevähenteinen ja sen määrä voi työeläkkeen suuruudesta riippuen olla nolllakin.

Lakiosasto

Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

Jos henkilölle 1.1.1996 maksetaan kansaneläkkeenä vain pohjaosaa, sitä vähennetään vuoden 1996 alusta 60 mk/kk. Seuraavina vuosina sitä vähennetään aina 20 % vuosittain vuoden 1996 tasosta, kunnes päädytään sille tasolle, minkä työeläkkeen määrä edellyttää.

Yhteensovitusta koskevat TEL:n 8 §:n 2 ja 8 momentti ovat 1.1.1996 alkaen seuraavan sisältöiset:

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyn poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa sellaisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta tai, jos kysymys on osaeläkkeenä myönnettävästä työkyvyttömyyseläkkeestä, 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Sovellettaessa 5 momenttia otetaan perhe-eläkelain mukaiset eläkkeet kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisinä kuin ne ovat edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

Vuoden 1996 alusta työeläkkeen yhteensovitusraja on 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Kansaneläke ei enää vaikuta yhteensovitusrajaan. Osaeläkkeessä yhteensovitusraja on 30 prosenttia valitusta yhteensovitusperusteesta. Yhteensovitusrajan muutos koskee kaikkia työeläkelakeja.

Yleisen perhe-eläkelain mukaiset leskeneläke ja lapseneläke otetaan edelleen perhe-eläkkeen yhteensovituksessa huomioon yhteensovitushetkeä edeltäneen marraskuun 1 päivän mukaisena.

3.2

Yhteensovitusrajan määrittäminen ennen 1.1.1996

Yhteensovitusrajalla tarkoitetaan rajaa, johon työeläke yhdessä muiden eläkkeiden ja korvausten kanssa saa enintään nousta. Jos tämä raja ylitetään, työeläkettä vähennetään ylimenevältä osalta. Yhteensovitusraja on määritelty yhteensovitusperusteesta vähentämällä siitä ns. kansaneläkevähennys. Tämä vähennys on tehty kaikkiin työeläkkeisiin, joiden yhteensovitusperuste on ylittänyt 7 065,01 mk/kk (ind. 1712) riippumatta siitä, onko eläkkeensaaja myös kansaneläkkeensaaja vai ei. Kansaneläkevähennys on ollut 6 % yhteensovitusperusteen ja ko. rajan erotuksesta. Kansaneläke on otettu huomioon kuitenkin enintään yhteensovitusta edeltäneen marraskuun 1. päivän pohjaosan tasoisena. Kansaneläkkeen pohjaosa on vähennetty kokonaan, jos yhteensovitusperuste on ollut vähintään 14 348,34 mk/kk (ind. 1712).

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

3.3

Yhteensovitusraja 1.1.1996 alkaen

Lainmuutoksen jälkeen yhteensovitusraja on 60 % valitusta yhteensovitusperusteesta. Yhteensovitusperuste valitaan niistä peruseläkkeeseen oikeuttavista työ- tai virkasuhteista taikka yrittäjätoiminnoista, joista eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan vähintään vuosi. Vuoden aikaa laskettaessa otetaan huomioon myös tuleva aika (ks. yhteensovitusperusteiden valinnasta tarkemmin yleiskirjeen A 29/93 osio 3).

Esimerkki 3.1

Yhteensovitusperuste	13 000
eläkkeet ja korvaukset yhteensä	8 000

Suhteellinen yhteensovitusvähennys peruseläkkeistä

TEL	6 900
KVTEL	1 100
yhteensovitusraja (0,6 x 13 000)	7 800
ylite	200
Maksettava työeläke	7 800

Yhteensovitusvähennys :

$$\text{TEL} = \frac{6\,900}{8\,000} \times 200 = 172,50$$

Maksettava TEL 6 900 - 172,50 = 6 727,50 mk/kk.

$$\text{KVTEL} = \frac{1\,100}{8\,000} \times 200 = 27,50$$

Maksettava KVTEL 1 100 - 27,50 = 1 072,50 mk/kk

Osaeläke

Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke on yleensä puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Näin ollen osaeläkkeen yhteensovitusrajakin on puolet täyden eläkkeen prosenttirajasta eli 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläke voi olla enintään 75 prosenttia niistä TEL:n 8 §:n mukaan uutta yhteensovitusrajaa käyttäen yhteensovitetuista peruseläkkeistä, jotka henkilö on ansainnut TEL:n 8 §:n 4 momentissa lueteltujen eläkelakien tai eläkesääntöjen mukaan.

Perhe-eläke

Perhe-eläkkeen yhteensovitusraja määrätään kuten tähänkin asti. Yhteensovitusrajaa määrättäessä otetaan edelleen huomioon yleisen perhe-eläkelain mukainen vähennys (ns. PEL-vähennys). Lapseneläkkeessä vähennys on yleisen perhe-eläkelain mukaisen lapseneläkkeen perusmäärän suuruinen ja jos edunsaajana on myös leski, niin vähen-

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

netään myös yleisen perhe-eläkkeen leskeneläkkeen pohjaosa edellisvuoden marraskuun tasoisena.

3.4

Yhteensovituksen ajankohta

TKV- ja TT-eläke

Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen yhteensovitus tehdään eläkkeen alkamishetken mukaisena ja tasossa. Työkyvyttömyyseläke alkaa yleensä sairauspäivärahan ensisijaisuuskauden päätyttyä. Työttömyyseläke alkaa työttömyyspäivärahauden enimmäisajan päätyttyä aikaisintaan 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Yhteensovituksessa muut eläkkeet ja korvaukset otetaan huomioon sellaisina kuin ne ovat kalenterikuukauden 1. päivänä.

Vanhuuseläke

Vanhuuseläkettä myönnettäessä yhteensovitus toimitetaan sen päivän tasossa, jona työntekijä täyttää vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän. Muut eläkkeet ja korvaukset otetaan huomioon eläkeiän täyttämispäivän tasoisina.

Alennettu eläkeikä

Jos vanhuuseläkeikä on alempi kuin 65 vuotta, yhteensovitus suoritetaan sen päivän tasossa, jona työntekijä saavuttaa tämän alemman eläkeiän.

Varhennettu vanhuuseläke

Varhennettua vanhuuseläkettä laskettaessa yhteensovitus toimitetaan ennen varhennusvähennyksen tekemistä eläkkeen alkamishetken tasossa. Varhennusvähennys lasketaan vasta yhteensovitetusta eläkkeestä.

Lykätty vanhuuseläke

Vaikka eläke myönnetään lykättynä, eläkkeen yhteensovitus suoritetaan eläkeiän täyttämispäivän tasossa. Eläkeiän täyttämishetken tasossa yhteensovitettuun eläkkeeseen lasketaan lykkäyskorotus ja näin saatu eläke muutetaan vastaamaan alkamishetken tasoa korottamalla se indeksillä.

3.5

Uusi yhteensovitus

Uusi yhteensovitus tehdään TEL:n 8 a §:n mukaisesti aina silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi ensisijainen eläke tai muu jatkuva korvaus tai peruseläke. Yhteensovitus tehdään uudelleen myös kun tällaisen eläkkeen määrä muuttuu valituksen johdosta tai muusta syystä. Uusi yhteensovitus tehdään sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jota edeltävän kuukauden aikana yhteensovitettava etuus on myönnetty tai sen määrä on muuttunut. Jos kuitenkin yhteensovitettava etuus alkaa tai muuttuu kuukauden 1. päivänä, yhteensovitus tehdään samasta ajankohdasta eikä vasta seuraavan kuukauden alusta. Uusi yhteensovitus tehdään yhteensovitettavan etuuden alkamis- tai muuttumishetken tasossa (yhteensovituskansion A 29/93 osio 7)..

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

Kun eläkkeeseen tulee tehtäväksi TEL:n 8 a §:n mukaisesti uusi yhteensovitus etuuden alkaessa tai sen määrän muuttuessa 1.1.1996 tai sen jälkeen, yhteensovitusraja on uusien säännösten mukaisesti 60 % yhteensovitusperusteesta.

Määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa kuntoutustueksi tai toistaiseksi myönnettyksi työkyvyttömyyseläkkeeksi ei tehdä uutta yhteensovitusta, jollei etuuden määrään tule sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät yhteensovituksen tekemistä uudelleen. Jos kuntoutustueken tai työkyvyttömyyseläkkeeseen aletaan maksaa kuntoutuskorotusta, uutta yhteensovitusta ei tehdä, koska kuntoutuskorotus maksetaan yhteensovitettuun eläkkeeseen.

Osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuessa täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi tai täyden osatyökyvyttömyyseläkkeeksi tehdään uusi yhteensovitus. Jos muutos tapahtuu 1.1.1996 tai myöhemmin, yhteensovitusraja on uusien säännösten mukainen.

Uutta yhteensovitusta ei tehdä kansaneläkkeen pohjaosan alenemisen vuoksi (ks. tarkemmin 3.6 Voimaantulo).

Esimerkki 3.2

Työntekijä jää työkyvyttömyyseläkkeelle vuonna 1995. Yhteensovitus tehdään ensimmäisen kerran vuonna 1995, uusi yhteensovitus tehdään vuonna 1996.

Työntekijän yhteensovittamattomat eläkkeet vuonna 1995

VEL	3 500,00
TEL	4 257,50
TEL:n lapsikorotus 5 %	<u>212,88</u>
eläkkeet yhteensä	7 970,38

Eläke alkaa 1.3.1995, jolloin tehdään ensimmäinen yhteensovitus.

Yhteensovitusperuste	13 000,00
josta 60%	7 800,00
josta KEL-vähennys: $0,06 \times (13\ 000 - 7\ 065,01) =$	356,10
yhteensovitusraja	7 443,90
Yliite $7\ 970,38 - 7\ 443,90 =$	526,48

Vähennys TEL:stä

$$\frac{4\ 470,38}{7\ 970,38} \times 526,48 = 295,29$$

Maksettava TEL on $4\ 470,38 - 295,29 = 4\ 175,09$ mk/kk.

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

Vähennys VEL:stä

$$\frac{3\,500}{7\,970,38} \times 526,48 = 231,19$$

Maksettava VEL on $3\,500 - 231,19 = 3\,268,81$ mk/kk

Lapsi täyttää 18 vuotta huhtikuussa 1996, lapsikorotus jää pois eläkkeestä ja tehdään uusi yhteensovitus 1.5.1996. Markkamääriä tarkistetaan työkäisen indeksillä (1760), koska eläkkeensaaja on alle 65-vuotias.

Yhteensovitusperuste	13 364,49
josta 60 %= yhteensovitusraja	8 018,69

VEL	3 598,13
TEL	<u>4 376,87</u>
Eläkkeet yhteensä	7 975,00

Yhteensovitus ei vaikuta eläkkeeseen. TEL-eläke on 4 376,87 mk/kk ja VEL-eläke on 3 598,13 mk/kk vuonna 1996 uuden yhteensovituksen jälkeen.

3.6 Voimaantulo

3.6.1 Ensimmäinen yhteensovitus

Uutta yhteensovitusrajaa käytetään niissä työeläkkeissä, joissa ensimmäinen yhteensovitus tehdään 31.12.1995 jälkeen ja eläkkeen ensimmäinen maksusuoritus kohdistuu vuoden 1995 jälkeiselle ajalle.

Vanhuuseläkkeen ensimmäinen yhteensovitus tehdään 65 vuoden iän täyttämishetken tasolla. Jos 65 vuoden iän täyttämishetki on vuoden 1995 puolella, mutta vanhuuseläke alkaa vasta 1.1.1996 tai sen jälkeen, yhteensovitus tehdään vuoden 1995 tasolla, mutta eläkkeessä sovelletaan uutta yhteensovitusrajaa.

Vastaavasti, jos henkilö lykkää eläkkeelle jäämistä yli alennetun eläkeikänsä vuodenvaihteen 1995/1996 yli siten, että eläkkeen ensimmäinen maksuerä kohdistuu 1.1.1996 tai sen jälkeiseen aikaan, sovelletaan uutta yhteensovitusrajaa, vaikka eläketapahtuma on sattunut vuoden 1995 puolella.

Lakiosasto
Suunnittelu- ja laskentaosasto

21.12.1995

3.6.2

Uusi yhteensovitus

Uusi yhteensovitus tehdään uusien säännösten mukaisesti, jos uuden eläkkeen tai korvauksen maksu alkaa tai etuuden määrä muuttuu 1.1.1996 tai sen jälkeen.

Kun etuuden määrä muuttuu esimerkiksi valituksen vuoksi takautuvasti, tehdään uusi yhteensovitus sen hetken tasossa, josta alkaen muutos on voimassa. Jos siis valitus hyväksytään uuden yhteensovitus säännön voimassa ollessa, mutta etuuden määrää korjataan valituksen vuoksi takautuvasti ajalta ennen vuotta 1996, yhteensovitus tehdään vanhojen yhteensovitus sääntöjen mukaisesti.

Pohjaosan asteittainen väheneminen ei aiheuta työeläkkeeseen uutta yhteensovitusta. Kansaneläke ei ole sellainen TEL 8 §:n 1 ja 4 momentissa tarkoitettu ensisijainen eikä peruseläke-eläke, jotka otetaan yhteensovituksessa huomioon. Pohjaosa on vaikuttanut laskennallisena vain yhteensovitusrajan määräämiseen.

Vanhat työeläkkeet

Jos työeläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen 1.7.1975, yhteensovituksessa on sovellettu ns. vanhoja säännöksiä (yleiskirje A 29/93 osio 13). Koska työeläke näissä tapauksissa on ollut kansaneläkettä määrättäessä kokonaan etuoikeutettua tuloa, yhteensovitusrajaa määrättäessä on kansaneläkettä vastaavana vähennyksenä otettu huomioon laskennallinen määrä, joka on määritelty silloisten kansaneläkesäännösten mukaisesti. Tätä markkamäärää on vuosittain tarkistettu KEL-indeksillä.

Jos näihin eläkkeisiin tulee suoritettavaksi uusi yhteensovitus niin, että peruste uuteen yhteensovitukseen on syntynyt 1.1.1996 tai sen jälkeen, eläkkeen yhteensovitusraja määrätään uusien säännösten mukaisesti.